

Ανωνυμοποιημένο κείμενο

Μετάφραση

C-115/24 – 1

Υπόθεση C-115/24

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

13 Φεβρουαρίου 2024

Αιτούν δικαστήριο:

Oberster Gerichtshof (Αυστρία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

25 Ιανουαρίου 2024

Ενάγων:

Österreichische Zahnärztekammer

Εναγομένη:

UJ

[παραλειπόμενα]

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ

OBERSTER GERICHTSHOF

Το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο, Αυστρία) [παραλειπόμενα] εξέδωσε, στη διαφορά μεταξύ του ενάγοντος Österreichische Zahnärztekammer (αυστριακού οδοντιατρικού συλλόγου), [παραλειπόμενα] Βιέννη [παραλειπόμενα], κατά της εναγομένης UJ, [παραλειπόμενα], κατοίκου Klagenfurt am Wörthersee, [παραλειπόμενα], και των παρεμβαινουσών υπέρ της εναγομένης 1. Urban Technology GmbH, [παραλειπόμενα] Βερολίνο, Γερμανία, και 2. DZK Deutsche Zahnklinik GmbH, [παραλειπόμενα] Düsseldorf, Γερμανία [παραλειπόμενα], με αντικείμενο αίτημα παραλείψεως και δημοσίευσης απόφασης (αντικείμενο της διαφοράς στη διαδικασία προσωρινών μέτρων 32 000

ευρώ), κατόπιν αναίρεσης την οποία άσκησε η εναγομένη κατά της διάταξης του δικάζοντος σε δεύτερο βαθμό Oberlandesgericht Graz (εφετείου του Graz, Αυστρία) της 18ης Νοεμβρίου 2022, [παραλειπόμενα] με την οποία μεταρρυθμίστηκε εν μέρει η διάταξη του Landesgericht Klagenfurt (πρωτοδικείου του Klagenfurt, Αυστρία) της 26ης Σεπτεμβρίου 2022 [παραλειπόμενα], [παραλειπόμενα], την ακόλουθη

Δ ι ά τ α ξ η:

I. Υποβάλλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1.1. Πρέπει να θεωρηθεί ότι στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 2011/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2011, περί εφαρμογής των δικαιωμάτων των ασθενών στο πλαίσιο της διασυνοριακής υγειονομικής περίθαλψης (στο εξής: οδηγία για την κινητικότητα των ασθενών), κατά το οποίο, στην περίπτωση της τηλεϊατρικής, η υγειονομική περίθαλψη θεωρείται ότι παρέχεται στο κράτος μέλος όπου ο πάροχος υγειονομικής περίθαλψης έχει την έδρα του, εμπίπτει μόνον η επιστροφή των εξόδων κατά την έννοια του άρθρου 7 της εν λόγω οδηγίας;

1.2. Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα υπό 1: καθιερώνει το άρθρο 3, στοιχείο δ΄, της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών (2011/24/ΕΕ), όσον αφορά τις υπηρεσίες τηλεϊατρικής, μια γενική αρχή της χώρας καταγωγής;

1.3. Καθιερώνει η οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»), όσον αφορά τις υπηρεσίες τηλεϊατρικής, μια γενική αρχή της χώρας καταγωγής;

2.1. Αφορά η «υγειονομική περίθαλψη σε περίπτωση τηλεϊατρικής», κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο δ΄, της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών (2011/24/ΕΕ), αποκλειστικά μεμονωμένες ιατρικές υπηρεσίες που παρέχονται (διασυνοριακά) με τη χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) ή μια σύμβαση θεραπείας στο σύνολό της, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει και φυσικές εξετάσεις στη χώρα διαμονής του ασθενούς;

2.2. Σε περίπτωση που θεωρηθεί ότι μπορούν να περιλαμβάνονται και οι φυσικές εξετάσεις, πρέπει να υπερισχύουν οι υπηρεσίες που παρέχονται με τη χρήση ΤΠΕ για να μπορεί να θεωρηθεί ότι υφίσταται «υγειονομική περίθαλψη σε περίπτωση τηλεϊατρικής» και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, βάσει ποιων κριτηρίων πρέπει να εκτιμάται η υπεροχή;

2.3. Πρέπει η ιατρική περίθαλψη να θεωρείται συνολικά ως διασυνοριακή υγειονομική περίθαλψη κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχεία δ΄ και ε΄, της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών (2011/24/ΕΕ), όταν ο πάροχος

υγειονομικής περίθαλψης, ο οποίος, σε σχέση με τον ασθενή, είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος και με τον οποίο ο ασθενής έχει συνάψει σύμβαση θεραπείας (εν προκειμένω: οδοντιατρική κλινική), παρέχει μέρος της συνολικής θεραπείας με τη χρήση ΤΠΕ, αλλά το υπόλοιπο μέρος της συνολικής υπηρεσίας παρέχεται από πάροχο υγειονομικής περίθαλψης που είναι εγκατεστημένος στο ίδιο κράτος μέλος με τον ασθενή, ήτοι από εγκατεστημένο οδοντίατρο;

3.1. Έχει το άρθρο 2, στοιχείο ιδ', σε συνδυασμό με το άρθρο 3, στοιχείο δ', και το άρθρο 4, στοιχείο α', της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών (2011/24/ΕΕ), και σε συνδυασμό με το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων (στο εξής: οδηγία για τα επαγγελματικά προσόντα), την έννοια ότι οδοντιατρική κλινική που είναι εγκατεστημένη στη Γερμανία οφείλει, στις περιπτώσεις παροχής «υγειονομικής περίθαλψης μέσω τηλεϊατρικής» στην Αυστρία, να τηρεί τους εθνικούς επαγγελματικούς κανόνες, επαγγελματικού, καταστατικού ή διοικητικού χαρακτήρα, που ισχύουν στο εν λόγω κράτος μέλος [ιδίως τα άρθρα 24, 26 και 31 του Zahnärztegesetz (αυστριακού νόμου περί οδοντιάτρων)];

3.2. Έχει το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας για τα επαγγελματικά προσόντα την έννοια ότι ένας πάροχος υγειονομικής περίθαλψης μετακινείται σε άλλο κράτος μέλος στην περίπτωση που παρέχει αποκλειστικά και μόνον ιατρικές υπηρεσίες με τη χρήση ΤΠΕ; Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, συντρέχει περίπτωση μετακίνησης σε άλλο κράτος μέλος όταν ο πάροχος αυτός διενεργεί φυσικές εξετάσεις ή θεραπείες μέσω βοηθών εκπλήρωσης στο κράτος διαμονής του ασθενούς;

4. Αντιβαίνουν στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών κατά τα άρθρα 56 επ. ΣΛΕΕ οι διατάξεις του Zahnärztegesetz (ZÄG), ο οποίος προβλέπει, στα άρθρα 24 επ., κατά κύριο λόγο την άμεση και προσωπική άσκηση του επαγγέλματος και επιτρέπει την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών μόνο στο πλαίσιο του άρθρου 31 του ZÄG «προσωρινά» για τους «υπηκόους του ΕΟΧ», και τούτο σε περιπτώσεις, όπως η επίμαχη εν προκειμένω, στις οποίες αλλοδαπός οδοντίατρος παρέχει – κατά βάση μόνιμα– υπηρεσίες στο πλαίσιο ενιαίας σύμβασης θεραπείας, εν μέρει με τη χρήση ΤΠΕ από την αλλοδαπή (υπό την έννοια της διασυνοριακής παροχής υπηρεσιών εξ αποστάσεως) και εν μέρει στην ημεδαπή με τη συνδρομή Αυστριακού οδοντίατρου ο οποίος διαθέτει άδεια άσκησης επαγγέλματος και ενεργεί ως βοηθός εκπλήρωσης;

II. [παραλειπόμενα] [παρατηρήσεις επί της εθνικής διαδικασίας]

Σ κ ε π τ ι κ ό :

I.:

A. Τα πραγματικά περιστατικά

- 1 Ο ενάγων σύλλογος, νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με έδρα τη Βιέννη, είναι νομίμως επιφορτισμένος με την προάσπιση των συμφερόντων των Αυστριακών οδοντιάτρων και οδοντοτεχνιτών. Η εναγομένη είναι οδοντίατρος με έδρα την Αυστρία, η οποία δεν αμφισβητείται ότι έχει δικαίωμα να εξετάζει και να θεραπεύει ασθενείς στην ημεδαπή στο πλαίσιο σύμβασης θεραπείας που συνάπτει με αυτούς.
- 2 Οι δύο παρεμβαίνουσες ανήκουν σε οδοντιατρική επιχείρηση η οποία δραστηριοποιείται σε παγκόσμια κλίμακα. Η πρώτη παρεμβαίνουσα είναι εταιρία περιορισμένης ευθύνης (GmbH) με έδρα τη Γερμανία, η οποία έχει ως εταιρικό σκοπό την «παροχή υπηρεσιών σε τελικούς πελάτες στον τομέα των προϊόντων lifestyle». Διαφημίζει μια διαδικασία ορθοδοντικής θεραπείας με τη χρήση διάφανων οδοντικών νάρθηκων, που διατίθενται στην αγορά με το εμπορικό σήμα «DrSmile». Μέσω της ιστοσελίδας της www.drsmile.at, οι (δυνητικοί) πελάτες μπορούν να επιλέγουν την επιθυμητή τοποθεσία στην Αυστρία και να ζητούν ραντεβού με τον αντίστοιχο λεγόμενο «συνεργάτη οδοντίατρο» (όπως την εναγομένη). Κατά τη διεξαγωγή των εν λόγω ραντεβού, η εναγομένη πραγματοποιεί στο ιατρείο της καταγραφή του ιστορικού, ενημερωτική συζήτηση και μια τρισδιάστατη σάρωση της οδοντοστοιχίας, καθώς και κάθε προκαταρκτική θεραπεία που απαιτείται για τη θεραπεία με οδοντικό νάρθηκα. Στη συνέχεια, η εναγομένη αποστέλλει το οπτικό υλικό και μια σύσταση σχετικά με την ορθοδοντική διαδικασία στη δεύτερη παρεμβαίνουσα. Η δεύτερη παρεμβαίνουσα είναι ομοίως εταιρία περιορισμένης ευθύνης με έδρα τη Γερμανία. Οι εταίροι των παρεμβαίνουσών δεν είναι οδοντίατροι. Ωστόσο, η δεύτερη παρεμβαίνουσα διαθέτει άδεια λειτουργίας, καθώς και τις λοιπές απαιτούμενες εγκρίσεις, βάσει της γερμανικής νομοθεσίας για τα νοσηλευτικά ιδρύματα, για τη λειτουργία κέντρου οδοντιατρικής περίθαλψης («οδοντιατρικής κλινικής») στη Γερμανία.
- 3 Στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να θεωρηθεί ότι (μόνον) η δεύτερη παρεμβαίνουσα συνάπτει με τους ασθενείς σύμβαση θεραπείας, η οποία καλύπτει όλες τις υπηρεσίες που παρέχονται στο πλαίσιο της ορθοδοντικής θεραπείας «DrSmile». Η δεύτερη παρεμβαίνουσα προμηθεύεται τους οδοντικούς νάρθηκες από την πρώτη παρεμβαίνουσα, η οποία τους παραγγέλνει από τρίτους. Η περαιτέρω περίθαλψη πραγματοποιείται μέσω ηλεκτρονικής εφαρμογής (app) της δεύτερης παρεμβαίνουσας, με τη χρήση της οποίας οι ασθενείς της αποστέλλουν τακτικά φωτογραφίες των δοντιών τους. Επιπλέον, η δεύτερη παρεμβαίνουσα έχει συμβατική σχέση με την εναγομένη και την αμείβει για τις υπηρεσίες που παρέχει στους ενδιαφερόμενους ασθενείς στο πλαίσιο της «θεραπείας DrSmile».

B. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 4 Ο ενάγων σύλλογος προβάλλει αξίωση παραλείψεως δυνάμει του Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (ομοσπονδιακού νόμου κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού, στο εξής: UWG), όσον αφορά ειδικότερα την κατηγορία περιπτώσεων: παράβαση νόμου. Ζητεί (στο μέτρο που εξακολουθεί να είναι κρίσιμο στο πλαίσιο της διαδικασίας προσωρινών μέτρων κατ' αναίρεση) να

απαγορευθεί στην εναγομένη, με ασφαλιστικά μέτρα, μέχρις ότου η απόφαση επί της αγωγής παραλείψει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου, να συμμετέχει άμεσα ή έμμεσα σε οδοντιατρικές δραστηριότητες που ασκούνται στην Αυστρία από αλλοδαπές εταιρίες οι οποίες δεν διαθέτουν άδεια άσκησης του οδοντιατρικού επαγγέλματος στην Αυστρία βάσει του Zahnärztegesetz (νόμου περί οδοντιάτρων) ούτε άδεια λειτουργίας νοσηλευτικού ιδρύματος κατά το αυστριακό δίκαιο, όπως για παράδειγμα με τη λήψη οδοντικών αποτυπωμάτων, ακόμη και με ψηφιακό τρόπο μέσω ενδοστοματικού σαρωτή, για λογαριασμό της πρώτης ή της δεύτερης παρεμβαίνουσας.

- 5 Η εναγομένη αντιτείνει ότι η δεύτερη παρεμβαίνουσα, με την οποία συνεργάζεται, είναι ιδιωτικό νοσηλευτικό ίδρυμα εγκεκριμένο κατά το γερμανικό δίκαιο, το οποίο δύναται νομίμως να ασκεί δραστηριότητες στην Αυστρία στον τομέα της τηλειατρικής. Τούτο ισχύει και όσον αφορά τη συνεργασία με την εναγομένη, με καταμερισμό εργασίας, στο πλαίσιο της ορθοδοντικής θεραπείας. Η εναγομένη ασκεί τις δραστηριότητές της άμεσα και προσωπικά, καθώς και ανεξάρτητα από οδηγίες.

Γ. Η μέχρι τούδε διαδικασία

- 6 Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων. Συγκεκριμένα, έκρινε ότι η εναγομένη δεν συμμετέχει σε οδοντιατρικές δραστηριότητες των παρεμβαίνουσών. Υπάρχουν δύο συμβάσεις θεραπείας, οι οποίες πρέπει να κριθούν ανεξάρτητα η μία από την άλλη, οπότε η εναγομένη δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως βοηθός εκπλήρωσης και, ως εκ τούτου, ούτε συμμετέχει σε οδοντιατρικές δραστηριότητες τρίτων στην ημεδαπή.
- 7 Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δέχθηκε, κατ' ουσίαν, την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, με εξαίρεση την ενδεικτική αναφορά της συμμετοχής σε οδοντιατρικές δραστηριότητες της πρώτης παρεμβαίνουσας. Η εναγομένη ενεργεί ως βοηθός εκπλήρωσης της δεύτερης παρεμβαίνουσας στο πλαίσιο των συμβάσεων θεραπείας που συνάπτει η δεύτερη παρεμβαίνουσα με τους ασθενείς. Η δεύτερη παρεμβαίνουσα δεν διαθέτει άδεια για την παροχή οδοντιατρικών υπηρεσιών στην Αυστρία. Οι θεραπευτικές υπηρεσίες που παρέχει μέσω της εναγομένης ως βοηθού εκπλήρωσης στην Αυστρία εκτελούνται άμεσα και χωρίς τη χρήση τεχνικών και τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών. Συνεπώς, η εναγομένη συμμετέχει σε οδοντιατρικές δραστηριότητες που παρέχονται από αλλοδαπή εταιρία στην ημεδαπή, χωρίς η εταιρία αυτή να έχει άδεια άσκησης του οδοντιατρικού επαγγέλματος σύμφωνα με τον Zahnärztegesetz (ZÄG) ή να διαθέτει άδεια λειτουργίας νοσηλευτικού ιδρύματος κατά το αυστριακό δίκαιο. Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, παραβαίνει, αφενός, τις ρυθμίσεις περί συνεργασίας του άρθρου 24 του ZÄG και, αφετέρου, συμμετέχει, ως βοηθός, σε παραβίαση, εκ μέρους αλλοδαπής GmbH, της απαίτησης κατοχής άδειας άσκησης επαγγέλματος, που προβλέπεται στο άρθρο 3 και στο άρθρο 4, παράγραφος 3, του ZÄG, και, ως εκ τούτου, σε αθέμιτη πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 1 του UWG. Λαμβανομένης υπόψη της απόφασης 4 Ob 158/20v, η εναγομένη δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι η νομική της εκτίμηση ήταν δικαιολογημένη.

- 8 Το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο) καλείται πλέον να αποφανθεί επί της αναιρέσεως την οποία άσκησε η εναγομένη και με την οποία ζητεί από το εν λόγω δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων του ενάγοντος στο σύνολό της.

Δ. Το εφαρμοστέο δίκαιο της Ένωσης

- 9 1.1. Κατά το άρθρο 56 ΣΛΕΕ, οι περιορισμοί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στο εσωτερικό της Ένωσης απαγορεύονται όσον αφορά τους υπηκόους των κρατών μελών που είναι εγκατεστημένοι σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του αποδέκτη της παροχής.
- 10 1.2. Κατά το άρθρο 62 ΣΛΕΕ, τα άρθρα 51 έως 54 ΣΛΕΕ, σχετικά με την ελευθερία εγκατάστασης, έχουν εφαρμογή και στο πλαίσιο της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.
- 11 1.3. Το άρθρο 54 ΣΛΕΕ εξομοιώνει, κατ' αρχήν, τις εταιρίες που έχουν την έδρα τους στην Ένωση με τα φυσικά πρόσωπα που είναι υπήκοοι των κρατών μελών.
- 12 2.1. Η οδηγία 2011/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2011, περί εφαρμογής των δικαιωμάτων των ασθενών στο πλαίσιο της διασυνοριακής υγειονομικής περίθαλψης (στο εξής: οδηγία για την κινητικότητα των ασθενών), θεσπίζει, όπως ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1,

«κανόνες για την ευκολότερη πρόσβαση σε ασφαλή και υψηλής ποιότητας διασυνοριακή υγειονομική περίθαλψη και προωθεί τη συνεργασία στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης μεταξύ κρατών μελών, με πλήρη σεβασμό των εθνικών αρμοδιοτήτων σε θέματα οργάνωσης και παροχής υγειονομικής περίθαλψης. Στόχος της [εν λόγω] οδηγίας είναι επίσης η διευκρίνιση της σχέσης της με το υφιστάμενο πλαίσιο για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 883/2004, με στόχο την άσκηση των δικαιωμάτων των ασθενών.»

- 13 Στο άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας καθορίζονται οι ευθύνες των κρατών μελών όσον αφορά τη διασυνοριακή υγειονομική περίθαλψη. Συγκεκριμένα, ορίζονται τα εξής:

«Λαμβανομένων υπόψη των αρχών της καθολικότητας, της πρόσβασης σε ποιοτική φροντίδα, της ισότητας και της αλληλεγγύης, η διασυνοριακή υγειονομική περίθαλψη παρέχεται σύμφωνα με: α) τη νομοθεσία του κράτους μέλους θεραπείας· [...]»

- 14 Στο άρθρο 3, στοιχείο ε΄, παρατίθεται, μεταξύ άλλων, ο ακόλουθος ορισμός:

«“διασυνοριακή υγειονομική περίθαλψη”: η υγειονομική περίθαλψη που παρέχεται ή συνταγογραφείται σε κράτος μέλος διάφορο από το κράτος μέλος ασφάλισης.»

- 15 2.2. Το άρθρο 3, στοιχείο δ΄, περιλαμβάνει τον ακόλουθο ορισμό:

«“κράτος μέλος θεραπείας”: το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου παρέχεται πραγματικά στον ασθενή η υγειονομική περίθαλψη. Σε περίπτωση τηλεϊατρικής, η υγειονομική περίθαλψη θεωρείται ότι παρέχεται στο κράτος μέλος όπου ο πάροχος υγειονομικής περίθαλψης έχει την έδρα του.»

- 16 Η οδηγία για την κινητικότητα των ασθενών δεν περιέχει ακριβέστερο ορισμό και ρύθμιση της «τηλεϊατρικής».

- 17 2.3. Ωστόσο, η οδηγία για την κινητικότητα των ασθενών περιέχει διατάξεις σχετικά με την επιστροφή των εξόδων για υπηρεσίες τηλεϊατρικής.

- 18 Συγκεκριμένα, στην αιτιολογική σκέψη 26 εκτίθενται τα εξής:

«Το δικαίωμα επιστροφής των εξόδων υγειονομικής περίθαλψης η οποία παρέχεται σε άλλο κράτος μέλος από το υποχρεωτικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης με το οποίο είναι συμβεβλημένος ο ασθενής έχει αναγνωριστεί από το Δικαστήριο σε αρκετές αποφάσεις. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι στις διατάξεις της συνθήκης σχετικά με την ελευθερία παροχής υπηρεσιών περιλαμβάνεται και η ελευθερία των αποδεκτών της υγειονομικής περίθαλψης –συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που χρειάζονται ιατρική θεραπεία– να μεταβαίνουν σε άλλο κράτος μέλος προκειμένου να τύχουν περιθάλψεως εκεί. Το ίδιο θα πρέπει να ισχύει για τους αποδέκτες υγειονομικής περίθαλψης που επιθυμούν να τους παρασχεθεί υγειονομική περίθαλψη σε άλλο κράτος μέλος με άλλους τρόπους, για παράδειγμα μέσω υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας.»

- 19 Αντίστοιχα, το άρθρο 7, παράγραφος 7, περιέχει την ακόλουθη ρύθμιση:

«Το κράτος μέλος ασφάλισης μπορεί να επιβάλει σε ασφαλισμένο που επιδιώκει την επιστροφή των εξόδων διασυνοριακής υγειονομικής περίθαλψης, περιλαμβανομένης και εκείνης που έλαβε μέσω τηλεϊατρικής, τους ίδιους όρους, κριτήρια επιλεξιμότητας καθώς και κανονιστικές και διοικητικές διατυπώσεις, σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο, που θα είχε επιβάλει αν αυτή η υγειονομική περίθαλψη είχε παρασχεθεί στο έδαφός του. [...]»

- 20 2.4. Τέλος, η οδηγία για την κινητικότητα των ασθενών περιέχει, επίσης, τις ακόλουθες γενικές διατάξεις σχετικά με τις υπηρεσίες τηλεϊατρικής:

- 21 Η αιτιολογική σκέψη 56 έχει ως εξής:

«Οι τεχνολογικές εξελίξεις στη διασυνοριακή παροχή υγειονομικής περίθαλψης μέσω της χρήσης ΤΠΕ ενδέχεται να καταστήσουν ασαφή την άσκηση των εποπτικών αρμοδιοτήτων από τα κράτη μέλη, ενδεχομένως εμποδίζοντας κατ’ αυτόν τον τρόπο την ελεύθερη κυκλοφορία της υγειονομικής περίθαλψης και δημιουργώντας πρόσθετους δυνητικούς κινδύνους για την προστασία της υγείας. Σε ολόκληρη την Ένωση

χρησιμοποιούνται εντελώς διαφορετικοί και ασύμβατοι μορφότυποι και πρότυπα για την παροχή υγειονομικής περίθαλψης με χρήση ΤΠΕ, γεγονός που δημιουργεί εμπόδια για αυτόν τον τρόπο παροχής διασυννοριακής υγειονομικής περίθαλψης καθώς και δυνητικούς κινδύνους για την προστασία της υγείας. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη πρέπει απαραίτητως να επιδιώξουν τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων ΤΠΕ. Η ανάπτυξη συστημάτων υγείας ΤΠΕ είναι όμως εξολοκλήρου θέμα εθνικής αρμοδιότητας. Η παρούσα οδηγία θα πρέπει επομένως να αναγνωρίζει τη σημασία της εργασίας με αντικείμενο τη διαλειτουργικότητα και να σέβεται την κατανομή αρμοδιοτήτων προβλέποντας ότι η Επιτροπή και τα κράτη μέλη συνεργάζονται για να εκπονήσουν μέτρα που δεν είναι μεν νομικώς δεσμευτικά αλλά προσφέρουν πρόσθετα εργαλεία στη διάθεση των κρατών μελών για να διευκολύνουν την ευρύτερη διαλειτουργικότητα των συστημάτων ΤΠΕ στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και να υποβοηθούν την πρόσβαση των ασθενών σε εφαρμογές του σχεδίου δράσης ηλεκτρονικών υπηρεσιών υγείας eHealth, οπότε τα κράτη μέλη αποφασίσουν να το εισαγάγουν.»

- 22 Συναφώς, τα άρθρα 14 και 15 που αφορούν, αντίστοιχα, την «[η]λεκτρονική υγεία (eHealth)» και τη «[σ]υνεργασία για την αξιολόγηση των τεχνολογιών υγείας» περιέχουν (μόνο) διατάξεις σχετικά με ένα εθελοντικό δίκτυο.
- 23 2.5. Επιπλέον, κατά το άρθρο 2, στοιχείο ιδ', της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών, η εν λόγω οδηγία «εφαρμόζεται με την επιφύλαξη» της οδηγίας 2005/36/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων (στο εξής: οδηγία για τα επαγγελματικά προσόντα).
- 24 3. Το άρθρο 5 της οδηγίας για τα επαγγελματικά προσόντα (2005/36/EK), ρυθμίζει την «[α]ρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών» και έχει ως εξής:

«1. Υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, καθώς και των άρθρων 6 και 7 της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη δεν περιορίζουν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών σε άλλο κράτος μέλος, για λόγους που αφορούν τα επαγγελματικά προσόντα:

α) εάν ο πάροχος είναι νομίμως εγκατεστημένος σε κράτος μέλος με σκοπό να ασκεί εκεί αυτό το επάγγελμα και

β) [...].

2. Οι διατάξεις του παρόντος τίτλου εφαρμόζονται μόνο σε περίπτωση που ο πάροχος μετακινείται στην επικράτεια του κράτους μέλους υποδοχής προκειμένου να ασκήσει, προσωρινά και περιστασιακά, το επάγγελμα στο οποίο αναφέρεται η παράγραφος 1.

Ο προσωρινός και περιστασιακός χαρακτήρας της παροχής εκτιμάται κατά περίπτωση, ιδίως σε συνάρτηση με τη διάρκεια, τη συχνότητα, την περιοδικότητα και το συνεχές χαρακτήρα της συγκεκριμένης παροχής.

3. Σε περίπτωση μετακίνησής του, ο πάροχος υπόκειται σε επαγγελματικούς κανόνες, επαγγελματικού, καταστατικού ή διοικητικού χαρακτήρα που συνδέονται άμεσα με τα επαγγελματικά προσόντα, όπως ο ορισμός του επαγγέλματος, η χρήση τίτλων και σοβαρή επαγγελματική αμέλεια που συνδέονται άμεσα και συγκεκριμένα με την προστασία και την ασφάλεια του καταναλωτή, καθώς και στις πειθαρχικές διατάξεις οι οποίες ισχύουν στο κράτος μέλος υποδοχής για τους επαγγελματίες που ασκούν εκεί το ίδιο επάγγελμα.»
- 25 Κατά το άρθρο 7, σε περίπτωση μετακίνησης ενός παρόχου υπηρεσιών από ένα κράτος μέλος σε άλλο για να παράσχει υπηρεσίες, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν υποχρεώσεις δήλωσης και απόδειξης.
- 26 Επιπλέον, στην αιτιολογική σκέψη 4 εκτίθενται τα εξής:
- «Όσον αφορά τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, που παρέχονται από απόσταση, θα πρέπει να εφαρμόζονται εξίσου οι διατάξεις της οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8 Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά.»*
- 27 4. Η οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο») μπορεί να ληφθεί υπόψη και για την ερμηνεία του όρου «τηλεϊατρική».
- 28 Κατά το άρθρο 2, στοιχείο α΄, της εν λόγω οδηγίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 1, σημείο 2, της οδηγίας 98/34/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/48/ΕΚ, ως «υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας» νοείται
- «οποιαδήποτε υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών, ήτοι κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν προσωπικής επιλογής ενός αποδέκτη υπηρεσιών. Για τους σκοπούς του παρόντος ορισμού, νοείται με τον όρο [...] “εξ αποστάσεως” [...] υπηρεσία που παρέχεται χωρίς τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι ταυτόχρονα παρόντα.»*
- 29 Κατά το άρθρο 2, στοιχείο η΄, σημείο ii, ο συντονισμένος τομέας δεν καλύπτει τις προϋποθέσεις σχετικά με υπηρεσίες που δεν παρέχονται με ηλεκτρονικά μέσα.
- 30 Στην αιτιολογική σκέψη 18 εκτίθενται τα εξής:
- «[...] [ο]ι υπηρεσίες οι οποίες εξ ορισμού δεν παρέχονται εξ αποστάσεως και με ηλεκτρονικά μέσα, όπως [...] η παροχή ιατρικών συμβουλών όταν απαιτείται φυσική εξέταση του ασθενούς, δεν αποτελούν υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας.»*

E. Το εθνικό δίκαιο

- 31 1. Ο αυστριακός νόμος για τη μεταφορά της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών (2011/24/ΕΕ), στην εσωτερική έννομη τάξη, ήτοι ο EU-Patientenmobilitätsgesetz (νόμος για την κινητικότητα των ασθενών στην Ευρωπαϊκή Ένωση) (EU-PMG, BGBl. I, αριθ. 32/2014), καθώς και το σχετικό κυβερνητικό σχέδιο νόμου (33 dB XXV GP), ομοίως δεν περιέχουν διατάξεις ή επισημάνσεις σχετικά με τις υπηρεσίες τηλεϊατρικής, όπως δεν περιέχει ούτε ο Zahnärztegesetz (νόμος περί οδοντιάτρων).
- 32 2. Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του Zahnärztegesetz (ZÄG), το οδοντιατρικό επάγγελμα μπορεί να ασκείται μόνο σύμφωνα με τον εν λόγω ομοσπονδιακό νόμο.
- 33 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, του ZÄG, το οδοντιατρικό επάγγελμα περιλαμβάνει κάθε δραστηριότητα η οποία βασίζεται σε επιστημονικές οδοντιατρικές γνώσεις (συμπεριλαμβανομένων των συμπληρωματικών και εναλλακτικών ιατρικών θεραπειών) και η οποία ασκείται άμεσα στον άνθρωπο ή έμμεσα για τον άνθρωπο.
- 34 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, του ZÄG, το πεδίο των δραστηριοτήτων που μπορούν να ασκούνται μόνον από μέλη του οδοντιατρικού επαγγέλματος περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την εξέταση για την ύπαρξη ή μη παθήσεων και ανωμαλιών των δοντιών, τη θεραπεία τους, συμπεριλαμβανομένων των καλλυντικών και αισθητικών επεμβάσεων στα δόντια, εφόσον αυτές απαιτούν οδοντιατρική εξέταση και διάγνωση, καθώς και τη συνταγογράφηση φαρμάκων, θεραπευτικών μέσων και οδοντιατρικών διαγνωστικών βοηθημάτων.
- 35 Κατά το άρθρο 24, παράγραφος 1, του ZÄG, τα μέλη του οδοντιατρικού επαγγέλματος πρέπει να ασκούν το επάγγελμά τους προσωπικά και άμεσα, ενδεχομένως σε συνεργασία με άλλα μέλη του οδοντιατρικού επαγγέλματος ή μέλη άλλων επαγγελματίων υγείας, ιδίως υπό τη μορφή συνεργατικών ιατειρών και συνεργατικού ιατρικού εξοπλισμού (άρθρο 25) ή υπό τη μορφή ιατρικών κέντρων (άρθρο 26). Επιπλέον, στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, μπορούν να χρησιμοποιούν τη συνδρομή βοηθητικού προσωπικού, εφόσον το προσωπικό αυτό ενεργεί σύμφωνα με τις ακριβείς οδηγίες τους και υπό τη συνεχή εποπτεία τους (άρθρο 24, παράγραφος 2, του ZÄG).
- 36 Κατά το άρθρο 26, παράγραφος 1, σημείο 2, του ZÄG, ένα ιατρικό κέντρο μπορεί μεν να λειτουργεί υπό τη νομική μορφή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης. Ωστόσο, προϋπόθεση αποτελεί το να είναι όλοι οι εταίροι μέλη του οδοντιατρικού επαγγέλματος με άδεια αυτοτελούς άσκησης του επαγγέλματος (άρθρο 26, παράγραφος 3, σημείο 1, του ZÄG).
- 37 Το άρθρο 31 του ZÄG ρυθμίζει την «ελεύθερη παροχή υπηρεσιών», ορίζοντας, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- «1. Οι υπήκοοι κράτους μέλους του ΕΟΧ ή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας που ασκούν νόμιμα το οδοντιατρικό επάγγελμα σε ένα από τα άλλα κράτη μέλη του ΕΟΧ ή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας μπορούν να ασκούν προσωρινά το οδοντιατρικό επάγγελμα στην Αυστρία από την αλλοδαπή επαγγελματική τους έδρα ή τον αλλοδαπό τόπο απασχόλησής τους, στο πλαίσιο της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, χωρίς εγγραφή στον κατάλογο οδοντιάτρων.
2. Πριν από την πρώτη παροχή οδοντιατρικής υπηρεσίας στην Αυστρία που καθιστά αναγκαία την προσωρινή διαμονή σε ομοσπονδιακό έδαφος, ο πάροχος υπηρεσιών οφείλει να ενημερώνει γραπτώς τον Österreichische Zahnärztekammer (αυστριακό οδοντιατρικό σύλλογο) μέσω του οδοντιατρικού συλλόγου του ομόσπονδου κράτους στο οποίο πρόκειται να παρασχεθεί η υπηρεσία, επισυνάπτοντας τα ακόλουθα έγγραφα: [...]»
- 38 Στη νομολογία του δικαίου ανταγωνισμού έχει κριθεί ότι η διάταξη αυτή ισχύει μόνο για τα φυσικά πρόσωπα που διαθέτουν άδεια άσκησης επαγγέλματος και όχι για τις εταιρίες περιορισμένης ευθύνης, πολλώ δε μάλλον εάν η μετοχική τους σύνθεση δεν πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 26 του ΖÄG (βλ. 4 Ob 158/20v).
- 39 3. Η παράβαση της προβλεπόμενης στον ΖÄG απαίτησης κατοχής άδειας άσκησης του οδοντιατρικού επαγγέλματος («Zahnärztevorbehalt») δεν επισύρει μόνο διοικητικές κυρώσεις. Αντιθέτως, κατά πάγια νομολογία των αυστριακών δικαστηρίων, όποιος, ως ανταγωνιστής, επεμβαίνει σε τομέα στον οποίο εκ του νόμου δύνανται να δραστηριοποιούνται αποκλειστικά και μόνον οι κάτοχοι άδειας άσκησης επιτηδεύματος ή επαγγέλματος (όπως οι γιατροί, οδοντίατροι, δικηγόροι, πολιτικοί μηχανικοί) ενεργεί αθέμιτα κατά την έννοια του άρθρου 1 του UWG, εφόσον η συμπεριφορά του είναι ικανή να επηρεάσει σε όχι απλώς αμελητέο βαθμό τον ανταγωνισμό σε βάρος των νομοταγών ανταγωνιστών [RS0077985 (T14)].
- 40 Επιπλέον, στη νομολογία έχει κριθεί ότι οι ελεύθεροι επαγγελματίες που έχουν την έδρα τους στην αλλοδαπή και ασκούν επίσης δραστηριότητα στην ημεδαπή οφείλουν να τηρούν τους επαγγελματικούς και δεοντολογικούς κανόνες που ισχύουν στην ημεδαπή [RS0051613 (T2)].
- 41 Κατά τη νομολογία, αγωγή παραλείψεως χωρεί όχι μόνον κατά του άμεσου αυτουργού, αλλά και κατά των συναυτουργών, ηθικών αυτουργών ή συνεργών, οι οποίοι μπορούν επίσης να είναι αυτοαπασχολούμενοι, εφόσον έχουν αναλάβει να εκπληρώσουν ορισμένες παροχές για λογαριασμό ενός εντολέα και γνωρίζουν τις πραγματικές περιστάσεις που καθιστούν τη συμπεριφορά τους παράνομη. Με τη γνώση των εν λόγω περιστάσεων πρέπει να εξομοιώνεται η μη συγγνωστή άγνοιά τους [βλ. RS0079765 (T28), RS0031329].

ΣΤ. Σκεπτικό υποβολής των προδικαστικών ερωτημάτων

- 42 1. Κατ' αρχάς, πρέπει να διευκρινιστεί εάν η εναγομένη συμμετέχει πράγματι, όπως προβάλλεται στην αγωγή, σε οδοντιατρικές δραστηριότητες που ασκούνται στην Αυστρία από αλλοδαπές εταιρίες.
- 43 1.1. Βάσει των πραγματικών περιστατικών που κρίθηκαν από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο ως αποδειχθέντα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι υφίσταται ενιαία σύμβαση θεραπείας και ότι η εναγομένη ενεργεί απλώς και μόνον ως βοηθός εκπλήρωσης της δεύτερης παρεμβαίνουσας στο πλαίσιο της μεταξύ τους συμβατικής σχέσης, οπότε έναντι του ασθενούς η παροχή εκπληρώνεται, από νομική άποψη, από τη δεύτερη παρεμβαίνουσα.
- 44 1.2. Συνεπώς, κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, τίθεται, κατ' αρχάς, το ζήτημα του προσδιορισμού του τόπου στον οποίο «παρέχονται», από νομική άποψη, οι οδοντιατρικές υπηρεσίες, ιδίως δε αν έχει εφαρμογή η αρχή της χώρας καταγωγής, οπότε τόπος παροχής των υπηρεσιών θα είναι η Γερμανία, όπου η δεύτερη παρεμβαίνουσα εκμεταλλεύεται νομίμως μια οδοντιατρική κλινική.
- 45 1.3. Ως εκ τούτου, ζητείται, εν πρώτοις, να διευκρινιστεί (1) αν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, στοιχείο δ', της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών (2011/24/ΕΕ), κατά το οποίο, στην περίπτωση της τηλεϊατρικής, η υγειονομική περίθαλψη θεωρείται ότι παρέχεται στο κράτος μέλος όπου ο πάροχος υγειονομικής περίθαλψης έχει την έδρα του, εμπίπτει μόνον η επιστροφή των εξόδων κατά την έννοια του άρθρου 7 της εν λόγω οδηγίας ή αν η διάταξη αυτή καθιερώνει, όσον αφορά τις υπηρεσίες τηλεϊατρικής, μια γενική αρχή της χώρας καταγωγής και/ή αν η εν λόγω αρχή μπορεί να συναχθεί από την οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο.
- 46 2.1. Προκειμένου να αποσαφηνιστεί ο τρόπος εφαρμογής της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει επίσης να επιλυθεί το ζήτημα (2) αν η «υγειονομική περίθαλψη σε περίπτωση τηλεϊατρικής», κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο δ', της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών, αφορά αποκλειστικά μεμονωμένες ιατρικές υπηρεσίες που παρέχονται (διασυνοριακά) με τη χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) ή αφορά μια σύμβαση θεραπείας στο σύνολό της, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει και φυσικές εξετάσεις στη χώρα διαμονής του ασθενούς, καθώς και αν οι υπηρεσίες που παρέχονται με τη χρήση ΤΠΕ πρέπει να υπερισχύουν, για να μπορεί να θεωρηθεί ότι υφίσταται «υγειονομική περίθαλψη σε περίπτωση τηλεϊατρικής». Σε περίπτωση που τα δύο αυτά είδη παροχών συνδέονται μεταξύ τους (όπως στην υπό κρίση υπόθεση), είναι αναγκαίο να διασαφηνιστεί αν πρέπει, εν προκειμένω, να θεωρηθεί ότι πρόκειται συνολικά για διασυνοριακή υγειονομική περίθαλψη κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχεία δ' και ε', της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών.
- 47 2.2. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει, για παράδειγμα, αποφανθεί ότι μια υπηρεσία διαμεσολάβησης μπορεί να χαρακτηριστεί ως «υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας», εντούτοις, δεν μπορεί να ισχύει το ίδιο όταν προκύπτει ότι η εν λόγω υπηρεσία διαμεσολάβησης αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα

μιας συνολικής υπηρεσίας της οποίας κύριο στοιχείο είναι μια υπηρεσία υπαγόμενη σε άλλο νομικό χαρακτηρισμό (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, *Airbnb Ireland*, C-390/18, EU:C:2019:1112, σκέψη 50).

- 48 3.1. Όσον αφορά το ζήτημα του εφαρμοστέου επί της «τηλεϊατρικής» δικαίου, καθοριστική σημασία στην υπό κρίση υπόθεση έχει επίσης η συνδυαστική εφαρμογή της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών και της οδηγίας για τα επαγγελματικά προσόντα, ιδίως δε (όσον αφορά την «τηλεϊατρική») η σχέση μεταξύ, αφενός, του άρθρου 2, στοιχείο ιδ΄, του άρθρου 3, στοιχείο δ΄, και του άρθρου 4, στοιχείο α΄, της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών και, αφετέρου, του άρθρου 5, παράγραφος 3, της οδηγίας για τα επαγγελματικά προσόντα, κατά το οποίο, σε περίπτωση «μετακίνησής» του σε άλλο κράτος μέλος, ο πάροχος υπόκειται στους επαγγελματικούς κανόνες, επαγγελματικού, καταστατικού ή διοικητικού χαρακτήρα, του κράτους μέλους υποδοχής, καθώς και η σχέση μεταξύ, αφενός, της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο –και συγκεκριμένα ιδίως του άρθρου 2, στοιχείο α΄ και στοιχείο η΄, σημείο ii, και της αιτιολογικής σκέψης 18– και, αφετέρου, της οδηγίας για τα επαγγελματικά προσόντα, ιδίως του άρθρου 5 και της αιτιολογικής σκέψης 4 της εν λόγω οδηγίας, καθώς και του άρθρου 2, στοιχείο ιδ΄, του άρθρου 3, στοιχείο δ΄, και του άρθρου 4, στοιχείο α΄, της οδηγίας για την κινητικότητα των ασθενών.
- 49 3.2. Σε ένα διαφορετικό πλαίσιο, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αποφανθεί ότι η διασυνοριακή επαγγελματική παροχή φορολογικών συμβουλών, χωρίς οι ενεργούντες να μετακινούνται στο άλλο κράτος μέλος, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 5 της οδηγίας για τα επαγγελματικά προσόντα (2005/36/ΕΚ), διότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση που ο πάροχος μετακινείται στο κράτος μέλος υποδοχής (απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2015, *X-Steuerberatungsgesellschaft*, C-342/14, EU:C:2015:827, σκέψεις 34 επ.).
- 50 3.3. Όσον αφορά όμως ειδικά τις υπηρεσίες υγείας, θα μπορούσε να υποστηριχθεί, για την προστασία των ασθενών, ότι, ακόμη και στην περίπτωση των αμιγώς (διακρατικών) εξ αποστάσεως παρεχόμενων υπηρεσιών, πρέπει, ανεξαρτήτως της αρχής της χώρας καταγωγής, να τηρούνται επιπλέον οι επαγγελματικοί κανόνες του κράτους διαμονής του ασθενούς.
- 51 4.1. Σε περίπτωση που θεωρηθεί ότι οι οδοντιατρικές υπηρεσίες της εναγομένης «παρέχονται», όχι μόνον από πραγματική αλλά και από νομική άποψη, στην Αυστρία, θα πρέπει στη συνέχεια να εκτιμηθεί αν η εναγομένη, δραστηριοποιούμενη όχι βάσει δικής της σύμβασης θεραπείας αλλά μόνον ως βοηθός της δεύτερης παρεμβαίνουσας, συμμετέχει σε αθέμιτη πρακτική υπό την έννοια της παράβασης νόμου λόγω παραβίασης της απαίτησης κατοχής άδειας άσκησης του οδοντιατρικού επαγγέλματος.
- 52 4.2. Μολονότι η δεύτερη παρεμβαίνουσα διαθέτει άδεια λειτουργίας ως ιδιωτική κλινική στη Γερμανία, στην Αυστρία δεν διαθέτει άδεια λειτουργίας βάσει της νομοθεσίας για τα νοσηλευτικά ιδρύματα ούτε άδεια άσκησης επαγγέλματος

βάσει του ZÄG. Επίσης, η μετοχική της διάρθρωση αντιβαίνει στις διατάξεις του ZÄG.

- 53 4.3. Ως εκ τούτου, τίθεται το ζήτημα αν οι διατάξεις του αυστριακού Zahnärztegesetz, οι οποίες προβλέπουν, στα άρθρα 24 επ., κατά κύριο λόγο την άμεση και προσωπική άσκηση του επαγγέλματος και επιτρέπουν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών μόνο στο πλαίσιο του άρθρου 31 του ZÄG «προσωρινά» για τους «υπηκόους του ΕΟΧ» (φυσικά πρόσωπα, κατά τη νομολογία), συνάδουν με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών κατά τα άρθρα 56 επ. ΣΛΕΕ, και συγκεκριμένα σε περιπτώσεις, όπως η επίμαχη εν προκειμένω, στις οποίες αλλοδαπός οδοντίατρος παρέχει –κατά βάση μόνιμα– υπηρεσίες στο πλαίσιο ενιαίας σύμβασης θεραπείας, εν μέρει με τη χρήση ΤΠΕ από την αλλοδαπή (υπό την έννοια της διασυνοριακής παροχής υπηρεσιών εξ αποστάσεως) και εν μέρει στην ημεδαπή με τη συνδρομή Αυστριακού οδοντίατρου ο οποίος διαθέτει άδεια άσκησης επαγγέλματος και ενεργεί ως βοηθός εκπλήρωσης.
- 54 4.4. Όσον αφορά τη δεύτερη παρεμβαίνουσα, τίθεται επίσης το ζήτημα αν στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών αντιβαίνει ακόμη και η (κατ' αναλογία) εφαρμογή των ρυθμίσεων του άρθρου 26 του ZÄG για τα ιατρικά κέντρα, κατά τις οποίες μόνον οδοντίατροι μπορούν να είναι εταίροι.
- 55 Το ζήτημα αυτό είναι αμφιλεγόμενο, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (απόφαση της 28ης Απριλίου 1998, C-158/96, Kohll, EU:C:1998:171, σκέψη 51), κατά την οποία επιτρέπεται στα κράτη μέλη να περιορίζουν την ελεύθερη παροχή ιατρικών και νοσοκομειακών υπηρεσιών μόνο στο μέτρο που η διατήρηση της ικανότητας περίθαλψης ή του επιπέδου των παρεχομένων ιατρικών υπηρεσιών εντός της εθνικής επικράτειας είναι σημαντική για τη δημόσια υγεία, ακόμη και για την επιβίωση, του πληθυσμού τους (βλ., επίσης, απόφαση της 13ης Μαΐου 2003, Müller-Fauré και van Riet, C-385/99, EU:C:2003:270), δεδομένου μάλιστα ότι δεν πρέπει απαραίτητως να θεωρηθεί ότι τα φυσικά πρόσωπα μπορούν να εγγυώνται υψηλότερο επίπεδο από ό,τι τα νομικά πρόσωπα.

II.

- 56 [παραλειπόμενα] [παρατηρήσεις επί της εθνικής διαδικασίας]
[παραλειπόμενα]